AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2019 / 43 • Mayıs 2019

TÜRKİYE ERMENİLERİNİ DİASPORALAŞTIRMA ÇABALARI – III

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Ocak ayında AVİM tarafından yayınlanan bir yazıda,[1] Ermeni halkı mensuplarının düşünce ve davranış yapıları bakımından üç kategoriye (Türkiye, Ermenistan, Diaspora) ayırmanın mümkün olduğundan bahsedilmişti. Yazıda Diaspora Ermenilerinin zamanla Türkiyeye ve Türklere yaklaşım bakımından radikal ve oldukça olumsuz bir değişime uğradıklarına, ancak Türkiye Ermenilerinin böyle bir aşırılığa kendi aralarında geçit vermediğine değinilmişti. Son olarak, örnekler verilerek, Türkiye Ermenilerine çeşitli söylemler vasıtasıyla Diaspora Ermeni zihniyetinin dayatılmaya çalışıldığı açıklanmıştı.

Türkiye Ermenilerini diasporalaştırılma teşebbüslerine artık Ermenistanın da katıldığına dair örnek vermek mümkün hale gelmiştir.

2018de gerçekleşen Kadife Devrimden sonra kurulan Ermenistanın yeni hükümeti, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan Ermenileri (yani Diaspora Ermenilerini) Ermenistanın menfaatine olacak şekilde daha etkin kullanmak için strateji geliştirmeye çalışmaktadır. Ermenistanın ısrarla sürdürdüğü hatalı dış politika, ülkenin bölgesel projelerin dışında kalmasına ve iki komşusu olan Türkiye ve Azerbaycan ile sınırlarının kapalı olmasına sebep olmuştur. Kaçırılan bu fırsatlar sebebiyle Ermenistanın ekonomisi Güney Kafkasyadaki komşuları olan Azerbaycan ve Gürcistanın gerisinde kalmıştır. Dolayısıyla Diasporadan Ermenistana yapılan yatırım ve aktarılan yardımların ülke ekonomisi için büyük bir önemi vardır.

Bu bağlamda Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Şubat ayında yaptığı bir konuşmasında Ermenistanın dünyadaki Ermenilerle ilgili neleri öngördüğüne değinmiştir:

> [☀ Diasporamızın ülkeler bazındaki potansiyelinin ve etkisinin henüz bir dökümünü çıkarmadık. Bunun bir sonucu olarak bu alan gereğince düzenlenmemiş durumda. Hükümetin gelecek beş yıldaki faaliyet planı, tüm Ermenileri kapsayan bir ağın oluşturulmasına özel bir yer vermektedir.[2]

Paşinyan, bununla bağlantılı olarak, Ermeni Diasporasını temsil edecek birleşik bir örgüt, yapı veya formatın oluşturulmasından bahsetmiştir:

> Diasporayla konuşurken kiminle konuşacağımızı tespit edebilmek için somut adres geliştirmeli ve formüle etmeliyiz. Hükümetin siyasi gündeminde pek çok mesele var

> ve bunların Diaspora ile konuşulması gerektiği söylendiği zaman tam olarak kiminle konuşmalıyız? Diaspora devasa ve çok kapsamlı [bir yapı]. Binlerce [Diaspora] örgütü var ve bir kısmıyla fiziksel olarak görüşmek mümkün olsa da geri kalanıyla ve [esasen] herkesle görüşmek imkânsız.
>
> Bu nedenle tüm Diasporayı temsil edecek bir kurum yaratma görevimiz var ve hepimiz bunun çok zorlu bir görev ve ciddi bir mesele olduğunun farkındayız; zira Diaspora çok katmanlı, çok karmaşık [bir yapı] ve içinde çeşitli ilişkiler ve çelişkiler [barındırıyor].[3]

Buradan hareketle Paşinyan, Ermenistan hükümetinin, ülkenin Diaspora ile ilişkilerini bu zamana kadar düzenlemiş olan Diaspora Bakanlığını kapatmak istemesini şu şekilde açıklamıştır:

> Genel olarak Ermenistanın bir Diaspora Bakanına sahip olmamasına karar verilmesinin sebeplerinden bir tanesi şu şekildeydi: bu bakanlık diğer bakanlıkların halihazırda gerçekleştirdiği işlevleri uyguluyordu. Burada bahsettiğim eğitim, kültür, gençlik ve örgütsel işlevler. Ve bunun yerine, Diaspora ile ilişkiler bağlamında uygulanması gereken işlevler esasen uygulanmıyordu.[4]

Ermenistanın Diasporaya yönelik bu yeni yaklaşımı geçtiğimiz Nisan ayında somutlaşmış, Ermenistan parlamentosunun kabul ettiği bir kanun tasarısıyla Diaspora Bakanlığı kapatılarak Ermenistan Başbakanlığı ile birleştirilmiştir.[5] Başbakanlıkta oluşturulan Diaspora Meseleleri Yüksek Komiseri, Başbakanın talimatıyla Diaspora ile ilişkiler konusunda politika yürütecek ve bu çerçevede ilgili bakanlıkların çalışmaları arasında eşgüdüm sağlayacaktır.[6]

Ermenistanın Diasporaya yönelik yeni yaklaşımının daha Şubat ayından yansıması olmuştur. Şubat ayında Dünya Sağlık Örgütünün İstanbulda düzenlediği bir toplantı için Türkiyeye gelen Ermenistan Sağlık Bakanı Arsen Torosyanın yaptığı açıklamalar, Ermenistan hükümetinin kafasından geçen bazı planları ortaya çıkarmıştır. Torosyanın İstanbul Ermeni Patrikhanesi ziyareti ve Agos gazetesine verdiği mülakat sırasında yaptığı açıklamalar, Ermenistanın kendisini tüm dünyadaki Ermeniler için bir anavatan olarak gördüğünü ortaya koymuş ve Ermenistanın kendince Türkiye Ermenilerini de Diasporaya dahil ettiğini ima etmiştir.

Agos gazetesinin Bakanlığınız açısından Diaspora Ermenilerinden ne gibi beklentileriniz var? sorusuna Torosyan şu cevabı vermiştir:

> Bugün bu konuyu Surp Pırgiç Hastanesi [İstanbuldaki bir Ermeni vakıf hastanesi] ziyaretinde de konuşma imkânımız oldu. Biz bakanlık olarak dünyanın farklı yerlerinden Ermeni hekimlerle işbirliği içerisindeyiz. Öncelikle hekimler zaten bizi ziyaret etmekte ve sağlık konusunda destekler sunmaktalar. Bugünkü Surp Pırgiç Hastanesi ziyaretimizden çok olumlu izlenimlerle ayrıldığımı belirtmeliyim. Bu bağlamda birlikte yapabileceğimiz pek çok şey olabileceğini düşünüyorum. […][7]

Torosyan, İstanbul Ermeni Patrikhanesi ziyareti sırasında ise Ermeni Diasporasının anavatandan (Ermenistanı kastetmiştir) ayrı hayatta kalamayacağını ve Türkiyenin Ermeni

topluluğuna büyük önem atfettiğini belirtmiştir. Torosyan sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

> Buradaki [Türkiyedeki] Ermeni topluluğu Ermenistandan biraz daha kopuk. Bizim için Ermenistanın zayıf ve paraya ihtiyacı olan bir ülke olduğu kanısının değişmesi çok önemli. Ermenistanın, onu geliştirmek isteyecek insanları geliştirmesi ve zenginleştirmesi gerekiyor. Biz artık fakir veya zayıf [bir ülke] değiliz ve hem Ermenistan içindeki hem de dışındaki Ermeniler sayesinde [ülke olarak] gelişmemiz gerekiyor.[8]

Ermenistan Sağlık Bakanı Torosyanın iki ayrı vesilede Diaspora Ermenileri ile ilgili sorulan sorulara Türkiye Ermenileri üzerinden cevap vermesi, Ermenistanın kendince Türkiye Ermenilerini Diasporaya dahil ettiğine işaret etmektedir. Oysa AVİMin bu konuda hazırlamış olduğu yazıda da belirtildiği gibi:

> [☀ Türkiye Ermenileri, Türkiyenin öz unsurlarından birisidir ve atalarının yaşadığı topraklarda yaşamaktadırlar. Türkiye Ermenileri ile diaspora Ermenileri arasında var olan düşünce ve davranış farklılıkları itibarıyla, Türkiye Ermenilerini Diasporaya dahil etmeye çalışmak hem gerçekçi değildir hem de art niyetli bir girişimdir.[9]

Ermenistan, ülkeye yatırım ve yardım çekebilmek için Ermeni Diasporası ile yeni bir diyalog çerçevesi kurmayı amaçlamaktadır. Böyle bir arayışın kendi başına herhangi bir kusuru bulunmamaktadır. Ancak böyle bir plana Türkiye Ermenilerini, sanki onlar da Diaspora mensuplarıymış gibi dahil etmeye çalışmak uygun olmayacaktır. Böyle bir girişim, Türkiye Ermenilerine siz Türkiyenin bir unsuru olmaktan ziyade Diasporanın unsurusunuz[10] vurgusunu taşıyacak ve kendi vatandaşlarımızın Türkiyeye yabancılaştırmaya çalışılması anlamına gelecektir.

**Fotoğraf: Ermenistan Sağlık Bakanı Arsen Torosyan - İstanbulda düzenlenen Dünya Sağlık Örgütü toplantısı*

[1] AVİM, Türkiye Ermenilerini Diasporalaştırma Çabaları - I, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2019/6, 15 Ocak 2019, https://avim.org.tr/tr/Yorum/TURKIYE-ERMENILERINI-DIASPORALASTIRMA-CABALARI-I

[2] Armenian prime minister presents functions of chief commissioner for Diaspora, *Arka News Agency*, February 12, 2019, http://arka.am/en/news/society/armenian_prime_minister_presents_functions_of_chief_commissioner_for_diaspora/

[3] Armenia wants single institution representing entire global Diaspora, *Armenpress*, February 12, 2019, https://armenpress.am/eng/news/963950.html

[4] Armenia wants single institution representing entire global Diaspora.

[5] Armenia parliament liquidates key ministries, *Vestnik Kavkaza*, April 18, 2019, http://vestnikkavkaza.net/news/Armenia-parliament-liquidates-key-ministries.html

[6] Armenia wants single institution representing entire global Diaspora.

[7] Pakrat Estukyan, İstanbul Ermenileri Ermenistana yatırım yapmalı, *Agos*, 21 Şubat 2019, http://www.agos.com.tr/tr/yazi/22083/istanbul-ermenileri-ermenistana-yatirim-yapmali

[8] Healthcare minister becomes first post-revolution Cabinet member to meet Armenian community of Turkey, Armenpress, February 16, 2019, https://armenpress.am/eng/news/964524.html?fbclid=IwAR3ZfK39ZvHzI2C21HIflQVSpJ-5_ZsykmBQ01bI6ZpmPZKCAPSE06OFMyQ

[9] AVİM, Türkiye Ermenilerini Diasporalaştırma Çabaları – I.

[10] AVİM, Türkiye Ermenilerini Diasporalaştırma Çabaları – I.

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "TÜRKİYE ERMENİLERİNİ DİASPORALAŞTIRMA ÇABALARI III." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 43. Mayıs 02. Erişim Kasım 20, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/TURKIYE-ERMENILERINI-DIASPORALASTIRMA-CABALARI-III

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr

https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır